

การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธภายใต้หลักธรรมาภิบาล Administration of Buddhist Local Government Organization under the Principles of Governance

กานต์ ลายคำ, หทัยภัทร ตังกุลาม, อัญชลิกา ตระกลสาทร¹

Karn Laikham, HathaiphatTungkula, AunchalikaTrakonsatorn

บทคัดย่อ

การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธภายใต้หลักธรรมาภิบาล ซึ่งได้อธิบายให้เห็นถึงหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการธรรมาภิบาลหรือหลักการบริหารจัดการที่ดีจะขึ้นอยู่กับความสนใจของประชาชน โดยเฉพาะข้าราชการ พนักงานของรัฐ พนักงานบริษัท เพราะธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตั้งมั่นอยู่บนหลักการบริหารงานที่เที่ยงธรรม สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ มีจิตสำนึกในการทำงาน มีความรับผิดชอบในสิ่งที่ได้กระทำ และการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมในการรับรู้ ตัดสินใจ ดำเนินการและประเมินผล รวมถึงการสร้างความเท่าเทียมกันทางสังคมในการรับโอกาสต่างๆที่ประชาชนพึงจะได้รับจากรัฐอีกด้วยหลักธรรมาภิบาลเป็นทั้งหลักการกระบวนการและเป็นเป้าหมายที่สำคัญ การนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้อาจนำมาสู่การมีประชาธิปไตยที่สมบูรณ์และที่ยั่งยืนได้ในที่สุดและการมีประชาธิปไตยก็นำมาสู่การมีผลลัพธ์ทางสังคมคือการมีการพัฒนาประเทศไปในทางที่สร้างความสงบสุขอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนนำมาสู่การแก้ปัญหาความขัดแย้งต่างๆที่จะเกิดขึ้นได้โดยสันติวิธีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด โดยปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้มีบทบาทสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อให้เกิดความเท่าเทียมกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องมุ่งเน้นให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการองค์กรบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาล เพราะถือว่าธรรมาภิบาลเปรียบเสมือนเงื่อนไขสำคัญในการปฏิรูปประเทศ เพื่อสร้างความสมดุลทางเศรษฐกิจและสังคมให้เป็นประเทศมีความมั่นคง มั่งคั่งมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น,พระพุทธศาสนา,หลักธรรมาภิบาล

¹ สาขารัฐศาสตร์ วิทยาลัยบริหารศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้; School of Administrative Studies ,Maejo University

Abstract

Administration of Buddhist Local Government Organization under Good Governance Principles Which describes the principles of good governance in management, good governance or management principles. Will depend on the interests of the people Especially the government officials Government employee Company employees because good governance is the backbone of management that results in efficiency and effectiveness. Stand on the principles of management that are fair, honest, transparent, verifiable, and have a sense of work. Take responsibility for what you have done And taking into account participation in awareness, decision-making, implementation and evaluation. Including the creation of social equality in receiving opportunities that people should receive from the state. Good governance is both a principle, a process, and an important goal. Adopting the principles of good governance can eventually lead to a complete and sustainable democracy, and democracy can lead to social outcomes, namely the development of the country in a constructive way. Continued peace. As well as bringing to resolve conflicts that will arise through peaceful means. Local government organization is the government that has the most close relationship with the local people. Nowadays, local government organizations have played an increasingly important role. To achieve equality For that reason Local government organizations therefore have to focus on the organization management based on the principles of good governance. Because good governance is considered an important condition for national reform To create a balance in the economy and society to become a stable country More wealth

Keywords: local administration organization management, Buddhism, principles of good governance

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการบริหารราชการแผ่นดินโดยใช้หลักการรวมอำนาจ แบ่งอำนาจ และกระจายอำนาจ โดยหลักการกระจายอำนาจไปยังท้องถิ่นถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบอบประชาธิปไตย โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลกลางและมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลางให้เหลือภารกิจหลักเท่าที่จำเป็น นอกจากนี้ประชาชนยังได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้นอีกด้วย กระทรวงมหาดไทยโดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้จัดทำแนวทางเพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการบริหารจัดการเป็นไปตามหลักการกระจายอำนาจและการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยได้ร่วมกับคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการโครงการประกวดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีการบริหารจัดการงานโดยเริ่มตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2546 วิธีการประเมินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามความเหมาะสม

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบอบประชาธิปไตย โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 และฉบับปัจจุบัน พุทธศักราช 2550 มีวัตถุประสงค์ที่จะกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นให้มากขึ้น โดยมีเจตนารมณ์เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้นอกจากนี้ ประชาชนยังได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้นอีกด้วย อีกทั้งเป็นการจัดความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ใหม่ ระหว่างส่วนกลางกับส่วนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับสภาพการณ์บ้านเมืองที่เปลี่ยนแปลงไปในสถานะที่สังคมมีกลุ่มที่หลากหลาย มีความต้องการและความคาดหวังจากรัฐที่เพิ่มขึ้นและแตกต่างกันในขณะที่รัฐเอง ก็มีขีดความสามารถและมีทรัพยากรที่จำกัดในการตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่น ได้ทันต่อเหตุการณ์และตรงกับความต้องการของท้องถิ่น (โกวิทย์พวงงาม 2553:258-259)

การจัดองค์การ หมายถึง การจัดความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่างๆ คือตัวบุคคลและหน้าที่การทำงานเพื่อรวมกันเข้าเป็นหน่วยงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถทำงานบรรลุเป้าหมายได้กล่าวไว้ว่า การจัดองค์การคือ การจัดระเบียบกิจกรรมให้เป็นกลุ่มก้อนเข้ารูปและการมอบหมายงานให้คนปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของงานที่ตั้งไว้ การจัดองค์การจะเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบความรับผิดชอบต่างๆ ทั้งนี้เพื่อให้ทุกคนต่างฝ่ายต่างทราบว่าใครต้องทำอะไรและใครหรือกิจกรรมใดต้องสัมพันธ์กับฝ่ายอื่นๆ อย่างไรก็ตามกล่าวไว้ว่าการจัดองค์การการจัดแบ่งองค์การออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ ให้ครอบคลุมภารกิจและหน้าที่ขององค์การพร้อมกำหนด

อำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์กับองค์กรย่อยอื่นๆ ไว้ด้วย ทั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกในการบริหารให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ (ธงชัย สันติวงษ์ 2537 : 63)

ในส่วนของประเทศไทย การพัฒนาระบบบริหารจัดการขององค์กรภาครัฐ ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ถือเป็นนโยบายสาธารณะที่สำคัญ ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ.2540 และปี พ.ศ.2550 เกี่ยวกับแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐหรือการที่รัฐบาลหลายชุดที่ผ่านมา ได้มีนโยบายที่ชัดเจนในการพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ โดยจัดให้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน และจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการขึ้น เพื่อทำหน้าที่เป็นเจ้าภาพในการดำเนินงานพัฒนาระบบราชการให้ระบบราชการสามารถปรับตัวได้ทันต่อเหตุการณ์และทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2549)

องค์การบริหารส่วนจังหวัดนั้น เป็นหน่วยงานการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองจึงจำเป็นต้องมีหลักการในการบริหารงานจัดการที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานในองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนและสามารถบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุดและเป็นธรรมต่อภาคประชาชนในท้องถิ่น แต่ด้วยความแตกต่างหลากหลายทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของท้องถิ่น ส่งผลทำให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเผชิญกับกระแสความท้าทายในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นในการบริหารราชการแผ่นดิน (วีระศักดิ์ เครือ 2551)

บทความนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาและมีความสนใจที่จะนำเสนอทำการศึกษาถึงการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธภายใต้หลักธรรมาภิบาล ผู้ศึกษาได้ทำการแยกประเด็นเนื้อหาและรายละเอียดไว้ 4 ประเด็น คือ 1. ความหมายและความสำคัญของการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น 2. การบริหารองค์การทางพระพุทธศาสนา 3. ภายใต้หลักธรรมาภิบาล 4. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

เนื้อเรื่อง

1. ความหมายและความสำคัญของการบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น ซึ่งชูวงศ์ ฉายะบุตร ได้สรุปแนวความคิดของนักวิชาการและนักปกครองที่เกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นไว้ว่า คำนิยามความหมายของการปกครองท้องถิ่นได้มีผู้ให้ความหมายว่ามีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกันจะต่างคือสำนวนและ

รายละเอียดส่วนเดเนียล วิท (Daniel Wit) นิยามว่าการปกครองท้องถิ่น หมายถึงการปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้อำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่น ก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนส่วนวิลเลียม วี.ฮอลโลเวย์ (William V. Holloway) นิยามว่าการ ปกครองท้องถิ่น หมายถึงองค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเองและมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนวัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น (1) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการ ให้กับชุมชนต่างๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นๆก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอ ที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก (2) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น ย่อมมีความแตกต่างกันการรอรับการบริการจากรัฐบาลแต่อย่างเดียวย่อมอาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้นจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้ (3) เพื่อความประหยัดโดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันสภาพความเป็นอยู่ของ ประชาชนก็ต่างไปด้วยการจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็นโดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากรซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่นทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาล (4) หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากการปกครองระบอบประชาธิปไตย แก่ประชาชนจากการที่การปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตามการปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้ มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ 2545)

ความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น จากแนวความคิดในการปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐ ในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครองและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น จึงสามารถ

สรุปได้ดังนี้ (1) การปกครองท้องถิ่นคือรากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกว่าคุณมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองการบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบ และวางแผนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัย อันจะนำมา ซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด โดยประชาชนจะมีโอกาสเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติฝ่ายบริหารการเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่นนับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่นเกิดความคุ้นเคยมีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป (2) การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเองหัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตยประการหนึ่งก็คือการปกครองตนเองมิใช่เป็น การปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบียดเบียนการปกครองตนเองคือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบบริหารท้องถิ่นโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องฟังเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่าง ๆ เช่น เปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (Referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนร่วมรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ไข ปัญหาของท้องถิ่นของตนนอกจากนี้การปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงหรือการกระจายอำนาจไปในระดับต่ำสุดคือรากหญ้าซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยมีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบสำคัญยิ่งยวดอันหนึ่งก็คือการขาดรากฐานในท้องถิ่น (3) การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระ ของรัฐบาลเนื่องจากความจำเป็นบางประการ (4) การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ทรัพยากร ประชาชนความต้องการและปัญหาย่อมต่างกันออกไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกจุดและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนก็ต้องเป็นผู้ที่รู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี การบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขออนุมัติไปยังส่วนเหนือขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลงภายในท้องถิ่นนั่นเองไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น (5) การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศในอนาคต ผู้นำหน่วยการ

ปกครองท้องถิ่น ย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองการได้รับเลือกตั้งการสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อม เป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตน และยังฝึกฝนทักษะการบริหารงานในท้องถิ่นอีกด้วย (6) การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองการปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจทำให้เกิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมการดำเนินงานพัฒนาชนบทที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ซึ่งการพัฒนาชนบทที่สัมฤทธิ์ผลนั้นจะต้องมาจากการริเริ่มช่วยตนเองของท้องถิ่นทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกันโดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระในการปกครองตนเองซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงดังนั้นการกระจายอำนาจจึงจะทำให้เกิดลักษณะการพึ่งตนเองซึ่งเป็นหลักสำคัญของการพัฒนาชนบทอย่างยิ่ง (สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์, 2535)

การกระจายอำนาจ มีข้อพึงระวังและได้กลายเป็นจุดวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งมีอยู่หลายประการดังได้กล่าวไว้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของขอบเขตการกระจายอำนาจและการคำนึงถึงระดับความรู้ความสามารถของประชาชน ซึ่งเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันอย่างมากและมีมานานตั้งแต่สมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 กล่าวคือได้มีการถกเถียงถึงความพร้อมของประชาชนต่อการปกครองตนเองมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน แต่จากความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นนั้นหากจะมองรวมเป็นจุดใหญ่ ๆ แล้วสามารถแบ่งออกได้เป็นสองด้านคือ ด้านการเมืองการปกครองและการบริหาร กล่าวคือ ในด้านการเมืองการปกครองนั้น เป็นการปูพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการเรียนรู้การปกครองตนเองส่วนด้านการบริหารนั้น เป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่น ได้หาทางตอบสนองแก้ปัญหาด้วยตนเอง ด้วยกลไกทางการบริหารต่างๆทั้งในแง่ของการบริหารงานบุคคลการงบประมาณและการจัดการและการปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและอุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมือง และกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเองมีการเลือกตั้ง มีองค์การหรือสถาบันที่จำเป็นในการปกครองตนเององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือ หน่วยงานของรัฐที่มีการดำเนินงานเป็นอิสระจากส่วนกลาง ทำหน้าที่บริหารจัดการกิจการต่างๆ ในท้องถิ่นของตนโดยผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็เป็นคนในท้องถิ่นที่ได้รับเลือกตั้งจากประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งการที่รัฐยอมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานได้อย่างมีอิสระหมายความว่ารัฐกระจายอำนาจลงมาสู่ระดับท้องถิ่นจะช่วยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการใช้อำนาจรัฐดูแลตนเองมากขึ้น และถือเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยเพิ่ม

ประสิทธิภาพในการใช้จ่ายของรัฐ เนื่องจากผู้บริหารเป็นคนในท้องถิ่นที่รู้ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ มากกว่ารัฐบาลกลาง จึงสามารถตัดสินใจใช้งบประมาณได้ตรงตามความต้องการของประชาชนมากกว่า และจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น (อุทัย หิรัญโต, 2523)

กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครองที่รัฐบาลกลางให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้อำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่นตามหลักการที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่น ก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชนซึ่งจะมีอิสระและเสรีภาพในการบริหารจัดการ ดูแลในด้านต่างมีความสำคัญหลักๆ คือ (1) ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล (2) เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง (3) เพื่อความประหยัดโดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกันสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย (4) หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษารอบรอบประชาธิปไตย (5) การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมืองการบริหารของประเทศในอนาคต ซึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นการปกครอง เพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชน โดยยึดหลักการกระจายอำนาจปกครองและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมให้มากที่สุด

2. การบริหารองค์กรทางพระพุทธศาสนา

หลักการบริหารเชิงพุทธศาสตร์เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่มีคุณค่ามากกว่าสองพันห้าร้อยกว่าปี ในยุคโลกาภิวัตน์หรือยุคทุนนิยมในปัจจุบันการบริหารจัดการสมัยใหม่ ต่างก็กลับมาทบทวนบทบาททางวิชาการในการบริหารจัดการสมัยใหม่ ว่ายังคงเป็นแนวทางเดียวหรือไม่ที่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ จะต้องสนองตอบต่อระบบทุนนิยมที่เน้นการแข่งขันและสร้างผลกำไรหรือการบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรเพียงอย่างเดียวการบริหารจัดการสมัยใหม่ ยังขาดอะไรบ้างที่เป็นนามธรรมที่เกี่ยวกับมนุษย์ที่จะต้องอยู่ร่วมกัน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงและมีผลกระทบต่อสังคมและองค์กรหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่กล่าวถึงการบริหารจัดการมีอยู่มากมายเป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ยังทันสมัยอยู่จนถึงปัจจุบันและในอนาคตแต่ในที่นี้ จะได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบางประการ ได้แก่ หลักสัปปริสธรรมที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในสัปปริสสูตร (พระไตรปิฎกเล่มที่ 23) อันเป็นแนวทางในการบริหารจัดการเชิงพุทธศาสตร์เพียงหลักธรรมหนึ่งเพื่อประกอบการพิจารณาว่าหลักการบริหารเชิงพุทธศาสตร์ มีได้มุ่งหวังกำไรหรือการแข่งขัน เพียง

อย่างเดียว แต่ได้บรรจุหลักการที่สร้างความยั่งยืนการไม่เบียดเบียนการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสันติมีความเมตตาต่อกันและรู้เท่าทันโลก โดยมีได้ปฏิเสธกระแสโลกาภิวัตน์ หรือระบบทุนนิยมในปัจจุบันแต่ให้ยึดหลักการอยู่ร่วมกันและรู้เท่าทันโลกหลักสัปปุริสธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ มี 7 ประการ คือ

1. ธัมมัญญตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ คือรู้ความจริง รู้หลักการ รู้กฎเกณฑ์ รู้กฎแห่งธรรมได้ รู้กฎเกณฑ์แห่งเหตุผล และรู้จักหลักการที่จะทำให้เกิดผล รวมความว่า การบริหารจัดการในองค์กรผู้บริหารจำเป็นต้องพิจารณาข้อเท็จจริงอย่างถูกต้อง เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กรให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล รู้จักการวิเคราะห์ความจริงที่เกิดขึ้น ตามธรรมชาติ อันว่า “ สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้น ตั้งอยู่ดับไป เป็นธรรมดา” โดยพิจารณาหลักการและเกณฑ์แห่งเหตุผลมาบริหารจัดการองค์กร

2. อัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักผล หรือความมุ่งหมาย คือรู้ความหมาย รู้ความมุ่งหมาย รู้ประโยชน์ที่ประสงค์ รู้จักผลที่เกิดขึ้น สืบเนื่องจากการกระทำตามหลัก หมายถึงการบริหารงานองค์กรให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ และรู้ถึงประโยชน์ของ องค์กรที่นำไปสู่ความมั่นคง และไม่มีผลกระทบใดๆ ต่อองค์กรในนี้ก็หมายถึงการมีแผนงานที่ดี การวางแผนที่วิเคราะห์ผลกระทบด้านต่าง ๆ

3. อัตตัญญตา ความเป็นผู้รู้จักตน คือ รู้จักเราว่าเรานั้น โดยฐานะภาวะเพศ ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมเป็นอย่างไร และเท่าใด แล้วประพฤติให้เหมาะสม และรู้จักที่จะปรับปรุงต่อไป หมายถึง รู้จักองค์กรที่เราบริหารเป็นอย่างดีว่ามีจุดด้อย จุดแข็งอย่างไร มีขีดความสามารถอย่างไร และรู้จักการปรับปรุงองค์กรให้ทันต่อเหตุการณ์ที่มีผลกระทบ รวมทั้งการบริหาร ความแตกต่างที่จะทำให้องค์กรเป็นเลิศ มีประสิทธิภาพ และมั่นคงถาวร

4. มัตถัญญตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ คือ ความพอดีในการจ่ายโภคทรัพย์ หมายถึงการบริหารการเงิน หรือ การขยายกิจการต้องพิจารณาให้รู้จักประมาณในความเพียงพอขององค์กร ขีดความสามารถขององค์กร ขีดความสามารถของทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร รวมทั้งการแข่งขันที่รอบคอบและรู้จักประมาณขีดความสามารถขององค์กร

5. กาลัญญตา ความเป็นผู้รู้จักกาล คือ รู้กาลเวลา อันเหมาะสม และระยะเวลาในการประกอบกิจการหมายถึง การบริหารจัดการ จะต้องมีความเข้าใจถึงระยะเวลาที่เหมาะสม การสร้างโอกาสขององค์กรจะต้องพิจารณา ถึงสถานการณ์ในเวลานั้นๆ ว่า ควรจะดำเนินการอย่างไร

6. ปริสัณญตา เป็นผู้รู้จัก ชุมชน คือ รู้ரியที่จะประพฤติต่อชุมชนนั้น ว่าควรจะดำเนินการอย่างไร การบริหารจัดการ จำเป็นต้อง ปฏิสัมพันธ์กับองค์กรต่าง ๆ ทั้งที่เป็นพันธมิตร และคู่แข่ง

การสร้างสรร หรือ การประสานงานกับชุมชน หรือกลุ่มบุคคลที่มีผลต่อองค์กร ก็คือเข้าถึง เข้าใจ และพัฒนา เป็นการบริหารจัดการที่สร้างความสัมพันธ์ด้วยเมตตา ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อชุมชน หรือสาธารณะชน จะเป็นภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร

7. บุคคลัญญตาความเป็นผู้รู้จักบุคคล คือ รู้จักความแตกต่างของบุคคลว่าโดยอัธยาศัย ความสามารถ และคุณธรรม ตลอดจนรู้ในความสามารถของบุคคล และใช้มอบงานที่เหมาะสมให้ การบริหารจัดการในการรู้บุคคล เปรียบเสมือนการพัฒนาและบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องมี การพัฒนา และบริหารบุคคลในองค์กรให้มีความรู้ความสามารถ และภักดีต่อองค์กร มีความสามัคคี สร้างความเป็นธรรม และเสมอภาคให้แก่ บุคลากรในองค์กร รวมถึงการทำงานเป็นหมู่คณะการ ติดต่อสื่อสารกับบุคคลต่าง ๆ ด้วยความเป็นมิตรไมตรี รวมทั้งมีความจริงใจต่อกัน (กนก แสน ประเสริฐ,2560)

จากสาระของสัปบุริสธรรมข้างต้นจะเห็นว่า พระพุทธศาสนาอธิบายความสัมพันธ์ของการ บริหารจัดการเกี่ยวข้องกับคนและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่มีคุณค่าพบได้ใน สังคมมนุษย์หรือปัจจัยแห่งสังคมในกระบวนการอาศัยซึ่งกันและกัน การพิจารณาด้วยเหตุด้วยผล รู้จักโลกรู้จักธรรมชาติเพราะมนุษย์เท่านั้น ที่จะเป็นผู้ที่บริหารจัดการองค์กรที่ดีได้สำหรับในส่วน ของหลักการบริหารสมัยใหม่ จะเน้นเทคนิคและวิธีการโดยแสวงหากำไรและการแข่งขันในองค์กร บรรลุสู่เป้าหมายตามแบบของทุนนิยม แต่หากผู้บริหารจะนำหลักการบริหารเชิงพุทธศาสตร์เข้ามา ประกอบหรือบูรณาการให้เข้ากับการบริหารงานในปัจจุบัน ก็ถือว่าเป็นแนวทางใหม่หรือเข้าสู่มิติ ของการบริหารงานที่ยั่งยืน มีความมั่นคงและสร้างความเป็นธรรมต่อบุคคลหรือสังคมที่เกี่ยวข้องกับ องค์กรอย่างชาญฉลาด รวมทั้งสร้างประสิทธิภาพประสิทธิผลต่อการบริหารงานอย่างยั่งยืนและ มั่นคง รวมทั้งจะเป็นหลักการของนักบริหารในการบริหารจัดการองค์กรของตน อย่างมีระบบโดยที่ ยังมีคุณธรรมมาประกอบในการพิจารณาบริหารจัดการด้วยอีกด้วย (พระปิยวัฒน์ ปิยสีโล2554)

กล่าวคือ การบริหารเชิงพุทธศาสตร์เกี่ยวข้องกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่มีคุณค่า ยุคทุนนิยมในปัจจุบันการบริหารจัดการสมัยใหม่ ต่างก็กลับมาทบทวนบทบาททางวิชาการในการ บริหารจัดการสมัยใหม่ ว่ายังคงเป็นแนวทางเดียวที่มีประสิทธิภาพต้องสนองต่อระบบทุนนิยม ที่ เน้นการแข่งขันและสร้างผลกำไรขององค์กรพระพุทธศาสนา ที่กล่าวถึงการบริหารจัดการมีอยู่ มากมายเป็นคำสอนขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่ยังทันสมัยอยู่จนถึงปัจจุบันและใน อนาคต แต่ในที่นี้จะได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาบางประการ ได้แก่ หลักสัปบุริสธรรมที่ พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ในสัปบุริสสูตร หลักการบริหารเชิงพุทธศาสตร์มิได้มุ่งหวังกำไรหรือการ แข่งขันเพียงอย่างเดียวแต่ได้บรรจุหลักการที่สร้างความยั่งยืนการไม่เบียดเบียนการอยู่ร่วมกันอย่าง

สงบสันติมีความเมตตาต่อกัน ระบบทุนนิยมในปัจจุบันแต่ให้ยึดหลักการอยู่ร่วมกันและรู้เท่าทันโลก หลักสัปปุริสธรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการ มี 7 ประการ คือ (1) อัมมัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักเหตุ (2) อัตถัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักผล (3) อุตตัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักตน (4) มัตตัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักประมาณ (5) กาลัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักกาล (6) ปริสสัญญาตา เป็นผู้รู้ (7) ปุคคลัญญาตา ความเป็นผู้รู้จักบุคคลการบริหารงานในปัจจุบัน ก็ถือว่าเป็นแนวทางใหม่ที่ยั่งยืนมีความมั่นคงและสร้างความ เป็นธรรมต่อบุคคลหรือสังคมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรอย่างชาญฉลาด รวมทั้งสร้างประสิทธิภาพ ประสิทธิผลต่อการบริหารงานอย่างยั่งยืน

3. ภายใต้อัฒติธรรมมาภิบาล

ความหมายของธรรมาภิบาล (Good Governace) ธรรมาภิบาลหมายถึง การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมรัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคเอกชน และภาคประชาชนซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลัง ก่อให้เกิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศ เพื่อบรรเทา ป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภัยอันตราย ที่อาจจะเข้ามาในอนาคตเพราะสังคมจะรู้สึกถึงความ ยุติธรรมความโปร่งใสและความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข สอดคล้องกับความ เป็นไทยรัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้าง ระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542)

ความสำคัญของธรรมาภิบาลธรรมาภิบาล เป็นหลักเกณฑ์การปกครองบ้านเมืองการบริหาร การจัดการการควบคุมดูแลกิจการต่างๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ ยังหมายถึงการ บริหารจัดการที่ดี สามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชนธรรมที่ใช้ในการบริหารงานธรรมาภิบาล เป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงานในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย เพราะช่วยสร้างสรรค์และส่งเสริม องค์กรให้มีศักยภาพและประสิทธิภาพ อาทิ พนักงานต่างทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตและ ขยันหมั่นเพียร ทำให้ผลประกอบการขององค์กรธุรกิจนั้นขยายตัว นอกจากนี้แล้วยังทำให้ บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรนั้นๆ อันจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น องค์กรที่โปร่งใสม่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจรัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ย่อม สร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักลงทุนและประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและ ความเจริญก้าวหน้าของประเทศ (สุเมธ แสงนันทนวล2552)

หลักการพื้นฐานของการสร้างธรรมาภิบาลในองค์กร การส่งเสริมให้เกิดการสร้างธรรมาภิบาลนั้น มาจากความร่วมมือของทั้งสถาบันภาครัฐ ภาคเอกชนและประชาสังคมบทบาทของรัฐที่สำคัญนั้นคือ รัฐเป็นผู้บทบาทในการวางรากฐานและรักษากฎระเบียบต่างๆ การสร้างธรรมาภิบาลของรัฐนั้น จำเป็นต้องอาศัยระบบการจัดการภาครัฐที่มีประสิทธิภาพ มีการรับผิดชอบต่อภายใต้กฎหมายและนโยบายที่โปร่งใสตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐจะต้องมีการปฏิรูประบบราชการ เพื่อปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและรับผิดชอบต่อภายใต้กรอบของกฎหมาย ซึ่งจุดมุ่งหมายในการธรรมาภิบาลภาครัฐนั้น จะต้องพยายามปฏิรูปการบริการบริหารจัดการให้ถูกต้องตามหลักเหตุผลและหน้าที่ มีระบบความรับผิดชอบต่อด้านการเงินที่มีประสิทธิภาพมาใช้ และให้มีความโปร่งใสในการปฏิบัติงานยกระดับความชำนาญของภาครัฐให้มีความทันสมัย ส่วนบทบาทขององค์กรภาคเอกชนและบทบาทของประชาสังคมที่มีต่อการสร้างธรรมาภิบาล คือ การรวมตัวกันของสาธารณชนในการต่อต้านการทุจริตและการประพฤติมิชอบ โดยรัฐควรมีการหามาตรการที่จะกระตุ้นให้เกิดการตระหนักถึงการทำความผิดจรรยาบรรณ สำหรับหลักการพื้นฐานของธรรมาภิบาลในองค์กร ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 ประกอบไปด้วย 6 หลักการ ได้แก่ หลักนิติธรรมหลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบต่อ และหลักความคุ้มค่าซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. หลักนิติธรรม (The Rule of Law) คือ การปฏิบัติตามกฎหมาย กฎระเบียบต่างๆ ซึ่งรวมถึงการไม่เลือกปฏิบัติการไม่ทำ การไม่ละเมิดกฎหมาย และการไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

2. หลักคุณธรรม (Morality) คือ การยึดมั่น ถือนั่นในคุณธรรมความดีงาม ความถูกต้องตามทำนองคลองธรรมรวมถึงมีความซื่อสัตย์จริงใจ และยึดมั่นในความสุจริตคุณธรรมเป็นแนวทางที่ถูกต้องในการดำเนินชีวิต ทั้งความประพฤติและจิตใจซึ่งแต่ละสังคมกำหนดและยอมรับปฏิบัติกัน เช่น ซื่อสัตย์อดทน เมตตากรุณา เสียสละ เป็นต้นในระดับกิจการ หลักคุณธรรม คือ การทำธุรกิจด้วยความมีจริยธรรมทางธุรกิจ ซึ่งหมายถึง มาตรฐานทางศีลธรรมคุณธรรมที่ใช้กับองค์กรทางธุรกิจ

3. หลักความโปร่งใส (Accountability) คือ ความถูกต้อง ชัดเจน ปฏิบัติตามหลักการที่ควรจะเป็นรวมถึงการสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีกระบวนการตรวจสอบความถูกต้องได้ รวมทั้งการให้และรับข้อมูลที่เป็นจริงตรงไปตรงมาทันเวลาในระดับกิจการ อาจแปลความหมายของ “Accountability” ว่าเป็น “ความรับผิดชอบต่ออธิบายได้” ซึ่งเป็นภาระบทบาทของผู้บริหารในแง่ข้อผูกพันหรือความเต็มใจที่จะยอมรับความรับผิดชอบต่อ รวมทั้งความสามารถในการรายงานชี้แจงให้

เหตุผลเพื่ออธิบายการกระทำของตนเองและสามารถตอบคำถามของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ในทุกที่ทุกโอกาส เพื่อแจกแจงอธิบายการกระทำทั้งหมดที่ตนรับผิดชอบ

4. หลักการมีส่วนร่วม (Participation) คือ การให้โอกาสบุคคลที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญรวมทั้งการเปิดรับฟังความคิดเห็น เพื่อรับคำแนะนำมาร่วมวางแผนและปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ในระดับสังคม ซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลากหลายและมีความคิดเห็นที่แตกต่าง หลักการมีส่วนร่วมจะช่วยประสานความคิดเห็นหรือความต้องการที่แตกต่างเพื่อยุบบนพื้นฐาน โดยคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมในระดับกิจการ องค์กรจะกำหนดให้มีคณะกรรมการซึ่งประกอบด้วยบุคคลที่มีประสบการณ์หลากหลายช่วย บริหารงานขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์

5. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) คือ ความรับผิดชอบในงานของตน ความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง รวมถึงการตระหนักและสำนึกในสิทธิและหน้าที่

6. หลักความคุ้มค่า (Cost –Effectiveness or Economy) คือ การบริหารจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุดในระดับบุคคล ความคุ้มค่าเทียบเคียงได้กับความประหยัดไม่ฟุ่มเฟือย และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่าในระดับกิจการ คือ การบริหารจัดการเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดหรือเกิดมูลค่ามากที่สุด เช่น การใช้พลังงานอย่างคุ้มค่า และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืน (วันชัย สุขตามกรกฎาคม-ธันวาคม 2558)

4. ลักษณะของธรรมาภิบาลมีหลักสำคัญ 6 ประการ ดังนี้

4.1 หลักการมีส่วนร่วมของสาธารณชนคือกระบวนการที่ประชาชนมีโอกาสและมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจอย่างเท่าเทียมกันไม่ว่าจะเป็นโอกาสในการเข้าร่วมทางตรงหรือทางอ้อมโดยผ่านกลุ่มผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชนโดยชอบธรรม

4.2 หลักความสุจริตและโปร่งใสคือกลไกการบริหารที่มีความสุจริตและโปร่งใส ซึ่งรวมถึงการมีระบบกติกาและการดำเนินงานที่เปิดเผยตรงไปตรงมา ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างเสรีเป็นธรรม ถูกต้องและมีประสิทธิภาพซึ่งหมายถึงการที่ผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานกำกับดูแลและประชาชนสามารถตรวจสอบและติดตามผลได้

4.3 หลักพันธะความรับผิดชอบต่อสังคม คือความรับผิดชอบต่อบทบาทภาระหน้าที่ที่มีต่อสาธารณชน โดยมีการจัดองค์กรหรือการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นการดำเนินงาน เพื่อสนองตอบความต้องการของกลุ่มต่างๆ ในสังคมอย่างเป็นธรรมในความหมายนี้มีความหมายที่มากกว่าความรับผิดชอบต่อผู้บังคับบัญชาหรือกลุ่มผู้เป็นฐานเสียงที่ให้การสนับสนุนทางการเมือง

4.4 หลักกลไกการเมืองที่ชอบธรรมคือ เป็นกลไกที่มีองค์ประกอบของรัฐบาลหรือผู้ที่เข้าร่วมบริหารประเทศที่มีความชอบธรรม เป็นที่ยอมรับของคนในสังคมโดยส่วนรวมไม่ว่าจะโดยแต่งตั้งหรือเลือกตั้ง

4.5 หลักเกณฑ์ที่ยุติธรรมและชัดเจนคือกรอบของกฎหมายที่ยุติธรรมและเป็นธรรมสำหรับกลุ่มคนต่างๆ ในสังคมซึ่งกฎหมายมีการบังคับใช้และสามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นกฎหมายที่ชัดซึ่งคนในสังคมทุกส่วนเข้าใจ

4.6 หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผลคือ เป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดกระบวนการทำงานการจัดองค์กรการจัดสรรบุคลากรและมีการใช้ทรัพยากรสาธารณะต่างๆ อย่างคุ้มค่าและเหมาะสมมีการดำเนินการให้สาธารณะที่ให้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจ และกระตุ้นการพัฒนาของสังคมทุกด้าน (ด้านการเมืองสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ)

เป้าหมายของธรรมาภิบาลรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับ พ.ศ.2550 ได้สร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีโดยมีเป้าหมายร่วมกันอยู่ 3 ประการประกอบด้วยประการแรก การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์เพื่อให้การบริหารงานภาครัฐมีคุณภาพได้มาตรฐานตามที่ประชาชนต้องการ มีความโปร่งใสในการตัดสินใจและในกระบวนการทำงานประการที่สอง การปรับเปลี่ยนบทบาทการทำงานของภาครัฐโดยเน้นงานในหน้าที่หลักของภาครัฐซึ่งประการที่สาม การบริหารแบบพหุภาคี ได้แก่ การบริหารที่ให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายตัดสินใจหรือร่วมปฏิบัติงาน โดยไม่ผูกขาดหรือรวมศูนย์อำนาจ (วรศักดิ์ อุวรรณโน: 2542)

5. การบริหารจัดการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธภายใต้หลักธรรมาภิบาล

การปกครองท้องถิ่น เป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ โดยจะมีองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ การบริหารงานท้องถิ่น จะมีองค์การปกครองที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ ซึ่งประชาชนเลือกตั้งมาทั้งหมดหรือบางส่วน ทั้งนี้มีความอิสระในการบริหารงาน แต่รัฐบาลต้องควบคุมโดยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสมอย่างไรก็ตามในทศวรรษที่ผ่านมา แนวคิดเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นในระบอบประชาธิปไตยได้ กลายมาเป็นประเด็นสำคัญของแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นและให้เหตุผลพื้นฐานสำหรับการให้แนวความคิดในเรื่องธรรมาภิบาลในระดับท้องถิ่น จะหมายถึงคุณภาพประสิทธิผล และประสิทธิภาพของการบริหารราชการส่วนภูมิภาค และการบริการสาธารณะคุณภาพของท้องถิ่น นโยบายสาธารณะและขั้นตอนการตัดสินใจ รวมทั้งความโปร่งใสและความรับผิดชอบของตนเอง และลักษณะของการใช้อำนาจและอำนาจหน้าที่ในระดับท้องถิ่น ปัจจุบันองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง มีการดำเนินการผ่านกรอบธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นความสัมพันธ์กันที่รวบรวมชุด

ข้อกำหนดทางกฎหมายในการกำกับดูแล ดังนั้นการบริหารงานโดยยึดหลักธรรมาภิบาลเป็นประเด็นที่ถูกอ้างอิงถึงอย่างแพร่หลายในยุคปัจจุบัน (Suwanmala2003)

การสร้างระบบการบริหารจัดการองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดี หรือธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น ก็คือบริหารกิจการสาธารณะที่ก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อประชาชนผู้รับบริการองค์รปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่ง จะยังคงให้มีการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีเป็นหลักปฏิบัติ ซึ่งส่งผลต่อการสร้างภาพลักษณ์อันดีงามขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่นเอง จนทำให้ประชาชนมีความยอมรับนับถือและสามารถเชื่อมั่นได้ว่า ผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเข้ามาทำหน้าที่บริหารท้องถิ่น มีความตั้งใจเข้ามาบริหารงานเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนอย่างแท้จริง ไม่ใช่เข้ามาเพื่อตักตวงผลประโยชน์เพื่อตนเองและพวกพ้องการสร้างธรรมาภิบาล คือการสร้างขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลเช่น หลักความโปร่งใสและหลักการมีส่วนร่วม เป็นต้น นอกจากนั้นองค์ประกอบอีกอย่างหนึ่งที่สำคัญคือ ระบบการควบคุมภายในที่ดี มีการวางระบบไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องพิจารณาดำเนินการเสริมสร้างระบบที่ดี สร้างสภาพแวดล้อมภายในที่ดีและพัฒนาบุคลากรให้มีคุณธรรมจริยธรรมอย่างแท้จริง เสริมสร้างและพัฒนาทักษะอย่างเพียงพอในการปฏิบัติงานให้แก่พนักงาน เช่น การสนับสนุนในการฝึกอบรมให้มีความรู้ความเข้าใจและความชำนาญในงานที่จะต้องปฏิบัติอย่างถูกต้อง การกำหนดวัตถุประสงค์ของการควบคุมภายในขององค์รปกครองส่วนท้องถิ่นควรใช้แบบผสมผสานคือ เน้นทั้งการบริหารที่มีความโปร่งใสการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนผู้รับบริการมากที่สุด ซึ่งเจตนารมณ์ของการปกครองท้องถิ่นอยู่บนพื้นฐานแนวความคิด เพื่อพัฒนาระบบการปกครองแบบประชาธิปไตย ภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่มีการบูรณาการเชิงพุทธให้สอดคล้องกับการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ความต้องการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบชุมชนตนเอง และเท่ากับการเพิ่มความสามารถและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารการบริการสาธารณะให้ทั่วถึง และตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตามความจำเป็นในแต่ละท้องถิ่นการบูรณาการหลักการบริหารแนวพุทธในนั้น จากผลการศึกษาสามารถสรุปความสอดคล้องหรือ (Pothisita, 2005)

การนำหลักการบริหารแนวพุทธ ไปส่งเสริมการขับเคลื่อนองค์กรไปสู่องค์กรที่มีธรรมาภิบาลอย่างยั่งยืน มุ่งทำงานเพื่อประโยชน์สุขแห่งประชาชนโดยแท้จริง สนองตอบภารกิจและยุทธศาสตร์การกระจายอำนาจการปกครองอย่างแท้จริง ซึ่งผลการศึกษายังพบอีกว่าในการบริหารจัดการแนวพุทธ นำมาซึ่งการส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการท้องถิ่นตนเอง ทำให้ประชาชนตระหนักรู้และหวงแหนชุมชนของตน ซึ่งส่งผลให้สามารถบริหารจัดการจัดการชุมชนเกิด

ความยั่งยืนต่อไป หลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นลักษณะของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เป็นอย่างดี และทางเศรษฐกิจและสังคมโดยมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การพัฒนาท้องถิ่น เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนที่อาศัยอยู่ในท้องถิ่น โดยมีลักษณะของการทำงานแบบบูรณาการเชื่อมโยงองค์ประกอบของภาคส่วนต่างๆ ที่อยู่ในท้องถิ่นเข้าด้วยกัน นั่นก็คือ ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม โดยการนำเอาการบริหารงานเชิงพุทธภายใต้ธรรมาภิบาลมาบูรณาการให้สอดคล้องเข้ากับการบริหารงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้หลักธรรมาภิบาล ซึ่งเป็นคำสอนของพระพุทธเจ้ามาใช้ให้มีความสอดคล้องและมาปรับใช้ให้การบริหารงานภายในองค์กรเพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผล เช่น ความรับผิดชอบความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของประชาชน แสดงให้เห็นว่าหลักธรรมาภิบาลที่เป็นการบริหารงานเชิงพุทธได้ถูกบูรณาการให้สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของหน่วยราชการส่วนท้องถิ่นรวมถึงข้าราชการ บุคลากรเจ้าหน้าที่ ที่ปฏิบัติงานอยู่ภายในองค์กรส่วนท้องถิ่นเพื่อนำหลักการบริหารงานนี้ไปปรับใช้กับหน้าที่ของตนเองที่ได้รับผิดชอบให้เกิดคุณภาพ ที่สามารถนำไปเป็นแบบอย่างได้ภายในสังคมสืบไป

สรุป

การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเชิงพุทธ ภายใต้หลักธรรมาภิบาลมีการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีอิสระในการบริหารจัดการการบริหารบุคคลการบริหารมีกฎหมายระเบียบของตนเองมีผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งทุกระดับ เป็นการดำเนินการตามทฤษฎีกระจายอำนาจแต่โดยที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย มีจำนวนมากมีขนาดทั้งพื้นที่และงบประมาณ และภาระที่แตกต่างกันมีวิธีการทำงานที่ผูกติดกับโครงสร้างอำนาจในชุมชน จึงนำมาซึ่งความไม่เข้มแข็งในการสร้างหลักธรรมาภิบาล และเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติ ถึงความไม่โปร่งใสจึงต้องรณรงค์สร้างจิตสำนึกของธรรมาภิบาลให้ปรากฏทุกระดับ ทั้งการบริหารราชการคือตัวองค์กรเอง ทั้งผู้บริหารที่มาจากการเลือกตั้งและฝ่ายตรวจสอบคือ สมาชิกท้องถิ่นตลอดทั้งบุคลากรการเสริมสร้างหลักการบริหารกิจการที่ดี ด้วยหลักธรรมและสร้างผู้แสดงให้เป็นนักการเมืองท้องถิ่นที่ดี จนมีเป็นนักการเมืองระดับชาติมีอาชีพมีเกียรติสมกับเป็นผู้ทรงเกียรติ จะเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารท้องถิ่นภายใต้หลักธรรมาภิบาลที่ยุติธรรมกับทุกฝ่าย เพื่อให้ประสบผลสำเร็จจึงนำเสนอให้ปลูกฝังแนวคิดธรรมาภิบาล ทั้งหลักคิดหลักการบริหารราชการหรืองานต่างๆ ภายใต้กฎระเบียบและหลักปฏิบัติต่างๆ เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพภายใต้กฎหมายและกฎระเบียบที่ยุติหลักธรรมาภิบาลของการบริหารงานท้องถิ่น จะมีองค์กรปกครองที่ประกอบด้วย

เจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งมาทั้งหมด หรือบางส่วน ทั้งนี้มีความอิสระในการบริหารงานแต่รัฐบาลต้องควบคุมโดยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องมีอาณาเขตและประชากร ที่กำหนดโครงสร้างเอกลักษณ์ทางกฎหมายที่แยกจากกันช่วงอำนาจและหน้าที่ ที่ได้รับอนุญาตจากคณะผู้แทนจากสภานิติบัญญัติส่วนกลางที่เหมาะสมและสุดท้ายภายใต้ขอบเขตของการมอบอำนาจดังกล่าว เอกภาพจะต้องอยู่ภายใต้ใช้อำนาจและหน้าที่อย่างชัดเจนและโปร่งใสต่อสังคมและประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไข

1. ให้องค์กรราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐให้นำหลักธรรมาภิบาลไปประยุกต์ใช้ในการทำงานภายในองค์กร
2. ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการบริหารจัดการตามหลักการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงและมีอิสระในการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพและถูกต้องตามหลักของสากล
3. ประชาชนควรมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำตลอดจนถึงการกำหนดนโยบายในการบริหารของท้องถิ่นอย่างเท่าเทียมกัน
4. ให้ผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างซื่อตรงและสุจริตคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นหลัก
5. ประชาชนทุกคนควรให้ความร่วมมือกับทางราชการเสมอเหมือนทางราชการขอความร่วมมือเพื่อให้งานทางราชการได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และความสงบสุขภายในสังคมหรือท้องถิ่น

องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

- Jack C. Plano and Others, Political Science Dictionary (Illinois : The Dry Press, 1973), อ้างใน ประทาน คงฤทธิศึกษากร, การปกครองท้องถิ่น พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์, 2535) หน้า 6.
- ชูศักดิ์ เทียงตรง, การบริหารการปกครองท้องถิ่นของไทย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2518)
- วันชัย สุขตาม, “การพัฒนาทุนมนุษย์วิถีพุทธในยุคโลกาภิวัตน์ : รูปแบบและแนวทางปฏิบัติ” วารสารมหาจุฬาริชาการ.
- ประทาน คงฤทธิศึกษากร, การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : พิธีพัฒนา, 2526) และอุทัย หิรัญโต, การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2523)
- เอเจอร์ แซม. ธรรมาภิบาลการปกครองที่โปร่งใสด้วยจริยธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์น้ำฝน, 2545.

สุเมธ แสงนิมนวล. ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.

กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, 2552.

บังอร เบ็ญจาธิกุล. การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองในพื้นที่จังหวัด

นครปฐม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา

<http://www.hu.ac.th/Symposium2014/proceedings/data/3403/3403-สืบค้นเมื่อ>
5 ตุลาคม 2563.

บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.พระราชญาณวิสิฐ. หลักธรรมาภิบาล และประมุขศิลป์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ชัยมงคลพริ้นติ้ง, 2548.

สยามพร ปุณฺณาคม. 2541. การบริหารการจัดการที่ดี (Good Governance) กับลักษณะ

พระพุทธศาสนา. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

